

SAM, GENKENDEREN TIL SAM BESEKOV (70 ÅR) (1981)

Af Per Nørgård

Det er snart mange år siden og kun ved to lejligheder, at jeg samarbejdede med Sam – så de efterfølgende iagttagelser kan højst medvirke til en skitse af: Sam-omkring-de-50-år.

Første gang var, da han bad mig skrive musik til Jean Giraudoux's *Fortryllede Timer*, der skulle produceres for radio; det har været omkring 1958-59, og alt hvad jeg husker om musikken, var min bekymring over at skulle komponere en sangbar melodi til et udpræget prosavers der indeholdt ordet "Bougainville-træ" på højdepunktet. Det var svært, og jeg husker faktisk ikke, hvordan jeg løste problemet.

Hvad jeg derimod husker meget klart, er mit møde med Sam som menneske. Det var ret overvældende (selv efter mange ret eksotiske træf i min halvandetårige pariser-studietid forinden) at komme ud for denne – nej, ikke vulkan, for Sam var jo hele tiden i gang, men måske *gejser*, for der var højtryk og varme konstant.

Det underlige var, at sammen med højtrykket – og det intensive: "videre", der løb som en understrøm – var der i Sams øjne en *ro*, der tillod et udtryk af dyb genkendelse, da han så mig første gang.

Jeg har ikke set Sam møde andre nye mennesker, men det er nok en naturlig disposition hos dette mærkelige menneske at "genkende" noget i en, straks, og appellere direkte og uden omsvøb til det genkendte.

For mig gav det en jublende og privilegeret følelse at blive mødt sådan, uforbeholdent, og mon ikke Sam indgiver de fleste følelsen af at være udvalgt, fordi han kan se ind til det enestående i hvert menneske og sige *goda'* til dét, uden dikkedarer. Dette kan bedst illustreres ved en sammenligning med en anden kunstner, jeg har mødt, hvis beslaglæggelse og fordring på kompromisløs indsats fra omgivelserne er af mindst samme størrelsesorden som Sams: dirigenten Sergiu Celibidache.

Hvor Sergiu afventer, med sit kølige blik, at andre skal komme *ham* i møde, med interessante eller "sympatiske" ytringer, går Sam mere end halvvejen straks! Det er muligt, at

hans skuffelse over folk kan være afgrundsdyb, men *menneskeforagt* som udgangspunkt er ikke Sam...

Et par år efter skulle jeg have opført et passionsatorium med Pilatus som hovedpersonen, *Dommen*, skrevet 1962 til et kor og orkester af amatører og med studerende sangsolister, til tekst af min bror Bent. Naivt stolende på Sams *dav-igen-blik* henvendte jeg mig til ham, om han ikke nok ville hjælpe os til en rimelig scenisk præstation i Domkirken.

Dette ville han. Uden tøven og uden spørgen til penge som der ikke var nogen af til nogen. Og hvilken hjælp! Efter en overværelse af resultatet af de hidtidige anstrengelser kastede han sig ud i detaljer, anvisninger på måden at sidde på, holde hovedet på, være tavs på, synge på – livgivende detaljer, formende.

Forestillingen blev ikke til at kende. Bevægende, monumental, som skabt til Domkirkens ritus-rum. Men ét sted strakte han autoriteterne til jorden med en enkelt knockout. Da han havde set 3. akten (efter Golgatha, hvor Pilatus sidder ligeglad, kynisk, og dog synes han "uforståeligt berørt", og vasker og vasker sine hænder) kom Sam fortvivlet ned til Bent og mig og sagde, næsten stødt – grædefærdigt:

"Jamen, vil I virkelig slutte med et essay?!"

Det ville vi, ved nærmere eftertanke, naturligvis ikke, og en kendelig forkortelse af den talte tekst og tilsvarende forøgelse af det spillede og sungne blev gennemført på rekordtid.

Tak, Sam, du havde ret.

Noter

Artikel skrevet til iscenesætteren Sam Besekov (1911-2001) i anledning af hans 70 år, trykt i bogen *Til Sam Besekov*, Borgen 1981 – med bidrag af bl.a. Svend Kragh-Jacobsen, Bodil Kjer, Ebbe Rode, Susse Wold, Ghita Nørby, Jørgen Reenberg, Carl-Henning Pedersen, Per Nørgård, Wenzel de Neergaard, Frederik Dessau, Jarl Borgen, Jens Kistrup, Johannes Møllehave, Elith Pio m.fl.